

Remarkable Reward

פרשת בהעלותך תשפ"ב

1a

¹³ Moses cried out to HASHEM, saying, "Please, HASHEM, heal her now."

¹⁴ HASHEM said to Moses, "Were her father to spit in her face, would she not be humiliated for seven days? Let her be quarantined outside the camp for seven days, and then she may be brought in." ¹⁵ So Miriam was quarantined outside the camp for seven days, and the people did not journey until Miriam was brought in. ¹⁶ Then the people journeyed from Hazeroth, and they encamped in the Wilderness of Paran.

16

15. והעם לא נסע — And the people did not journey. Although the cloud had lifted (v.10), they did not journey, because it was the people's decision to honor Miriam by waiting for her return (Or HaChaim).

4

Sefero:

15. והעם לא נסע — And the people did not journey. Even though the cloud was removed from above the Tent, and it is written, ויבנה עלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מקצה ימיהם, And whenever the cloud went up from above the Sanctuary the Children of Israel traveled throughout all their journeys (Exodus 40:36), nonetheless (at that time) they did not journey, for they realized that (the cloud) went up then only (in order) to distance the leper (i.e., Miriam).

2

זה הכבוד מלק לה המקום נשילי שעה אחת שנחטבה למשה כשהשכן ליאור, שנאמר "ומלכז אחותו מרחוק".

מבואר שמעשה זה של מרים שהלכה לראות מרחוק מה יעשה לו, הינו מעשה אצילי וחשוב כל כך עד שבגללו זכתה שכל עם ישראל ימתינו עבורה.

6

ונראה לבאר, כי אף על פי שמפורש לעיל כי בעת המסעות הלך הענן לפני העם, וכאשר היה רצון ה' שיחנו, בא הענן לשכון על המשכן, עם זאת יתכן לומר, שגם בעת המסעות עצמם היו לעתים הפסקות קלות, שמסתבר שלפעמים היו צריכים להתעכב לפי שעה מפני צרכי העם, אולם הפסקות אלו לא נחשבו לחנייה, כי כך הוא דרכו של מסע, שעומדים לפוש ועדיין הוא אמצע המסע, ובהפסקים כגון אלו, לא שב הענן לשכון על המשכן, אלא עמד באותה צורה של נסיעתו לפני המחנה.

וצריך ביאור מדוע מעשה זה נחשב כל כך בעיני המקום, והרי היא רק הלכה להסתכל מה יקרה לו, ולא היה בזה שום תועלת עבורו, אכן בסופו של דבר נעזרה בה בת פרעה שהלכה לקרוא את אם הילד, אבל לא בשכר זה זכתה אלא רק בשכר ההמתנה, וצריך להבין מדוע מעשה זה הינו חשוב כל כך.

3

עם זאת, יש לשאול, מדוע דוק כאן, כשחטאה ונענשה בצרעת על שדיברה במשנה, שילם לה הקב"ה על מה שניצבה אז על היאור?

בן מלך על התורה

5

יב, וחסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים.

בפסוק זה נתקשו המפרשים מאי משמע שהעם לא נסע עד האסף מרים, והלא המסעות היו תלויים במאמר פי ה', ככתוב לעיל "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו". וכאשר הענן נסע, היה זה כציווי מפורש מאת ה' לצאת למסע, וכאשר הענן שכן על המשכן, היה זה כציווי מפורש לחנות ולא לנסוע, ומה הרבותא.

ורש"י פירש על פי דברי הגמרא (סוטה ט): "זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנחטבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ב, ד) ותצב אחותו מרחוק וגו'".

ולבאורה כוונתו ליישב, שאכן הקב"ה עיכב שלא יסעו מחמת הכבוד שחלק לה. אלא שלפי זה היה צריך להיות כתוב שהענן לא נסע, והלשון 'והעם לא נסע', משמע שהעם הוא שקבע שלא לנסוע. ועיין בספורנו ואור החיים ועוד מפרשים שתירצו העניין בדרכים שונות.

76

פתח האוהל" ובזמן המסעות הרי היה אוהל מועד מפורק, וצריך לומר כמו שפירש הרשב"ם על הפסוק 'ויהי בחצרות', שהם חנו בחצרות, ולכן גם כתוב בפרשת מסעי "ויסעו מקברות התאור ויחנו בחצרות" (לג, יז). וכאשר הענן כבר התחיל להראות להם שעליהם לצאת למסע, ועדיין לא פירקו את המשכן, שזה היה השלב השני, אז אירע המעשה עם מרים, ואז שב הענן לעמוד בפתח אוהל מועד, אולם לא שכן על האוהל כדרך שהיה בחנייתם, וכאשר סיים לדבר עמהם, שב הענן למקומו כדרכו במסעות, שנעלה לפני המחנה, אולם אז העם לא נסע לכבוד מרים, והתעכב באופן של עיכוב זמני, כמו שנתבאר. ואכן המקום ב"ה הסכים על ידם שהענן לא נסע, אלא נותר לעמוד במקומו כרצון ישראל, והיה בכך גם כבוד למרים מצד השכינה שחלק לה המקום עבור זכויותיה, כמובא ברש"י.

7a

ויתכן גם שכאשר רצו העם שיתעכב הענן מחמת סיבה כלשהי ביקש משה על כך, ואין זה סתירה למה שנאמר (ט, כג) "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", שכן כאמור עיכוב כגון זה לא נחשב בגדר חנייה.

ולפי זה יתכן לומר, שכאשר נסתגרה מרים היה זה רצון העם מצד עצמם להתעכב, והיינו שלא בגדר חנייה, אלא שמבקשים להמתין עד שתאסף מרים מסגירותה, ולכך אין בזה סתירה לציווי ה', כי ביקשו אלא להתעכב באופן זמני לכבודה של מרים.

ובזה יבואר מה שכתוב כאן לפני פרשת דיבור מרים "מקברות התאור נסעו העם חצרות, ויהיו בחצרות" (יא, לה). ולא נכתב כאן 'ויהיו בחצרות', וכן כתב באבן עזרא שעבור מרים ישבו בחצרות.

אמנם צריך לומר שהמעשה היה בזמן חנייה, שהרי כתיב (פסוק ה) 'ויעמוד'.

בתרגום ירושלמי, וכן בתרגום יונתן בן עוזיאל, מבואר, שיש כאן לימוד נשגב:

אף על גב דאתחייבת מרים נביאתא למצטרעא, אית בה אולפן סגי בפיקודיא ולנטורי מצוותא - למרות שהתחייבה מרים הנביאה להצטרע, יש בכך לימוד גדול בענין המצוות ושמירתן.

ומה הוא הלימוד:

מצוה זעירא דעביד אנש מקבל עלה אגר סגי - מצוה קלה שעושה אדם מקבל עליה שכר רב. שכן מצינו, כיון דקמת מרים נביאתא על גף נהרא בשעא זעירא למידע מהו הוי בסופא דמשה, הוון בני ישראל שתין רבוון, וענני יקרא, ובירא, לא זעו ולא נטלו מן אתריהון עד זמן דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה, ומן בתר דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה בתר כן נטלו עמא - לפי שהתייצבה מרים הנביאה על שפת הנהר שעה קלה לדעת מה יהיה בסופו של משה, היו כל ישראל ששים ריבוא, וענני הכבוד,

9

שעו אדה פרשת בהעלותך משה

ב] והנה ב'שפתי חכמים' כתב דבר מופלא, ששעה זו שנתעכבה למשה לא היתה אלא שליש שעה¹⁰⁹. ולא עוד, אלא שמעשה זה של מרים הלוא היה דבר טבע ומובן מאליו, שאחות יוצאת להשגיח אל אחיה התינוק המושלך בתיבה בנהר לדעת מה יקרה לו - ואף על פי כן ראה זה פלא מהו גודל השכר שקיבלה עבור מעשה זה.

ומכאן לימוד מבהיל בחשיבות ערכו של כל מעשה טוב קטן כגדול¹¹⁰, ואפילו

הנעשה מתוך הרגשים טבעיים המוטבעים באדם, וכמה נכבד פועל הטוב אשר ראוי לכבוד גדול שזכה, ומפורשים הדברים בתרגום ירושלמי שכתב (פסוק טו) "אף על גב דאתחייבת מרים נביאתא למצטרעא אית בן אולפן סגי בפיקודיא ולנטורי מצוותא מצוה זעירא דעביד אנש מקבל עלה אגר סגי וכיון דקמת מרים נביאתא על גף נהרא בשעא זעירא למידע מהו הוי בסופא דמשה הון בני ישראל שתין רבוון דהניון סכום תמניא לגיונין וענני יקרא ובירא לא זעו ולא נטלו מן אתריהון עד זמן דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה"¹¹¹.

ג] ועפ"ז נראה לפרש, מה שנאמר על יהושע (משלי כז-יח) "נוצר, תאנה יאכל פריה". ואמרו חז"ל (במד"ד כא-יד) "הרבה שרתך הרבה חלק לך כבוד, סידר את הספסלים, פרס את המחצלאות, הוא יטול שררות", הרי שאף שיגע יהושע בתורה ככל כוחו ובכל מ"ח מדות שהתורה נקנית בהם, אך היו עוד חכמים גדולים ועמלים בתורה, ולא זכה למלאות מקומו של משה ולהיות ראש למקבלי התורה אלא עבור סדור הספסלים, אף שלכאורה הרי יכול היה הדבר להיעשות על ידי אחרים ולא היה מתבטל מזמנו של יהושע מאומה, אך יהושע הפקיר עצמו לטובת הרבים להכשירם לתורה, ובשביל זה זכה גם לחכמה יתירה, כי "ממדבר מתנה", וכדכתיב כאן "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וגו'" (דברים לד-ט), ושפע חכמה יתירה השפיעו עליו מן השמים, כי הפקיר עצמו למען לימוד תורה לכלל.

12

is busy in the kitchen cooking food for Shabbos. Her little boy comes in and says, "Mommy, I want a drink!" Mommy quickly pours a little juice concentrate into a cup and adds water, but she doesn't have time now to take a spoon and stir it.

True, the child will stay alive even if the cup of juice will not be properly mixed. It won't be as sweet, but that's not a tragedy. But is it a mitzvah to make the drink a little tastier for the child? Yes. So if it's a mitzvah, do it! It is not an earthshaking mitzvah, but it is a mitzvah nonetheless.

Another example: A few bachurim are sitting together in the dining room, and there is a tea urn on the table. One boy touches the urn with his finger and says, "The tea is not hot enough." The boy sitting next to him understands that he would like to drink hot tea. Obviously, no one here is dying of thirst, because otherwise even lukewarm tea would do the job. But in any case, the boy would like to enjoy a nice cup of hot tea.

שורה עליו. תנא דבי אליה אמרו בעלה של דבורה עם הארץ ה', אמרה לו בא ואעשה לך פתילות ולך לבית המקדש שבשילה אז יהי חלקך בין הכשרים שבהם ותבוא לחיי העוה"ב. והיא עושה פתילות והוא מוליך לביהמ"ק וכו' והיא מתבוננת ועושה פתילות עבות כדי שיהי אורן מרובה. והקב"ה בוחן לבבות וכליות אמר לה, דבורה, את נתכוונת להרבות את אורי אף אני ארבה אורך ביהודה ובירושלים וכו'. ומבואר כאן שניתן לזכות לעוה"ב אפילו בשביל שליחות להביא פתילות לבית המקדש.

והדברים נפלאים. איך זה שבשביל דבר קטן מאד שהכינה פתילות יותר עבות בזה זכתה להיות נביאה ושופטת ישראל שהן מדרגות היותר גדולות שבישראל, ומה גם במקום שפינחס בן אלעזר מושיען של ישראל עומד. הוי אומר אין ברוחניות דברים קטנים! והמעשה הקטן ביותר שיהי, אם נעשה בכונה להרבות כבוד שמים די בכוחו לגדל ולרומם את האדם עד שמי שמים! (הג' רבי משה שמואל שפירא זצ"ל).

Nefesh Chaya R. Arius

Their End Does Not Stop The second tool does the opposite job of the first one: "Their end does not stop."

True, we sometimes fail to do good things because they are too big for us to handle. But at other times, the reason why we don't do them is because they seem too small! This is also a mistake. We know that Hashem, our dear

Father in Heaven, is very, very great. But even so, David HaMelech tells us:

Who is like Hashem our God, Who dwells on high, yet lowers Himself down to see what is in Heaven and on earth?¹

While there is nothing too big for Hashem, there is also nothing too small for Him. He "lowers Himself down" to involve Himself in the tiniest matters of this world.

An example: On this wall over here there are pictures of gedolim. Why were these pictures hung up? Because they add a little grace and beauty to the room. And who was the one who hung up the pictures? Actually, Hashem is the One who hung them. Hashem is directly responsible for the existence of everything in the world. He takes care of even the tiniest details.

Hashem is great and powerful and awesome. But He has nothing else to do, so to speak, other than to come down and grant a little grace to this room where we are sitting.

Another example: Sometimes we see a nice necktie that has one thin green line running down it. This line adds to the tie and makes it look nice. Or sometimes there is one decorative button sewn onto a dress, which really beautifies it. Hashem Himself deemed it worthwhile to take care of these little details, too.

But how can this be? Doesn't Hashem have anything more important to do than to take care of a little, nonessential detail that adds pleasure and satisfaction to the person who looks at it?

The answer is that just as nothing is too big for Hashem, so nothing is too small for Him. He does everything to make us happy, even down to the tiniest details!

This idea has very practical ramifications. Let's say a mother

If the friend would get up and fill the urn with hot tea, is this a great mitzvah? Will people talk about it after 120 years? No. Nevertheless, we should not look down even on a little mitzvah like this. There is no end to the little details that Hashem takes care of for us. Similarly, there is no end to the things that we should be doing. If it is a mitzvah—do it! If it is a chesed, even a very small chesed, we should not try to get out of it and ignore it.

This is not such a giant mitzvah. But it is a mitzvah. Sometimes a woman meets another who is feeling gloomy and bitter. Every woman understands that a single smile from a friend could turn around the suffering woman's mood, and that it is a true mitzvah to do so. Even if the suffering woman is not about to go off the deep end, even if there is no looming tragedy that needs to be averted, it is still a mitzvah to cheer the poor woman up and give her a nice, warm smile to make her feel better.

It is a little mitzvah, but we should not look down at it and minimize its value. We can never know the power of the right word spoken at the right time.

There is no way to know what a small action or a soothing word at the right time can do for someone.

Even the smallest mitzvah is a mitzvah! A smile or wishing someone good morning. Even someone who does not need a smile, appreciates it when he receives one. And it is impossible to know: maybe he really does need a smile.

If you have a free moment, recite a chapter of Tehillim! There is nothing too small for Hashem, and it doesn't need to be too small for you, either.

In short, there are two reasons why a person fails to do something good. Either he thinks it is too big for him and he will never achieve it, or he thinks it is too small for him and it is not worth the effort. Both are wrong. If it is too big, grab hold of the "glimmer" of greatness. And if it is too small, do it anyway. There is no such thing as too small!

הביא תיקון ובירור לאותה מדה, ועל ידי כך גילה כאן הכתוב ענין ק"ו, ומתוכה שריו לבא מן הדין להיות כנדון, ובכך נתכפרה מרים על חטאתה.

ד) ובסיום הענין של מעשה מרים כתיב, "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים, והעם לא נסע עד האסף מרים" (שם יב טו), ופירש רש"י "זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור" וכו'. ולפי דברינו מאירים מדרש חכמינו ז"ל (כתרגום יונתן) שיש ללמוד מכאן על גודל שר הצדיקים לעתיד לבוא, שהרי נתחייבה מרים לליקוט בצרעת, ואם כל זה חלק לה הכתוב כבוד גדול שהמתינו לה ששים רבוא וענגי הכבוד והמשכן והבאר עד שנאספה אל המחנה בשכר זמן קצר שהמתינו למשה כשהושלך ליאור לדעת מה יעשה לו. קל וחומר לצדיקים ולשומרי מצוות ה' לעולם הבא. הרי שהכתוב מלמד על גודל שר המצוות לצדיקים לעתיד לבוא דווקא באופן של קל וחומר מעונשה של מרים, משום שפגם חטאה היה במדה זו. וכפי דרשת חז"ל "באשר משפטו שם פעלו" (יבמות עה), ופירש רש"י "במקום שדנים האדם, שם מזכירין פועל צדקותיו".

צא נא חשבו, הקב"ה משלם להאדם את שכרו כפי פעלו, ומערך השכר נוכל לעמוד על טיבו של המעשה שהאדם עשה, כי לפני עיני בשר ודם אינם גלויים כל הגורמים הממריצים את האדם לעשות מעשה זה או אחר, נסתרים

בני ישראל, הארון, השכינה, הכהנים והלויים, ענגי הכבוד - כולם המתניו למרים שבעה ימים, וזה היה כבוד גדול לכבודה. על פי דברי התוס' היא המתנינה בסך הכל רבע שעה, ולפלא הדבר: אחותו של משה משקיעה מאמץ כה פעוט לראות מה יקרה לו ועל ההמתנה הזאת כל ישראל, הקב"ה, ענגי הכבוד כולם עומדים ולא זזים לא רבע שעה או שעה, לא יום או יומיים אלא שבעה ימים! עד כדי כך יש צורך לעכב את כולם!

ועל מה העיכוב? - מרים קיבלה עונש להיות שבעה ימים בהסגר לאחר שדיברה באחיה במשה. על זה מגיע לה כבוד כל כך גדול?!

אכן כן, כמ"ש "לא מחשבותי מחשבותיכם" (ישעיהו נה, ח). המשנה באבות לימדה אותנו יסוד גדול לגבי השכר על המצוות: "אי אתה יודע מתן שכרן של מצוות".

לא אחת אנו עושים מיון במצוות ונותנים סדרי עדיפויות לא נכונים, אך מחשבתו של הקב"ה הם חשבונות שמים ואינם חשבונות בשר-ודם.

מבהיל!!! נותנים לאדם מרגלית יקרה והוא זורקה לים! הקב"ה מאפשר לנו לקיים תורה ומצוות כאוות נפשנו, ללא הפרעות כמעט. אין לנו איסור על לימוד תורה, מילה, שבת או קיום כל מצווה שתחפוץ נפשנו.

ואנו איננו יודעים כמה יהלומים אנו זורקים לים במו-ידינו. כל רגע שאינו מנוצל הולך לאיבוד! אין לו תקנה!

כל לימוד תורה, אמירת תהילים וכו' הכל נרשם בספר הזיכרונות וביום פקודה רק אז נדע את הערך האמיתי של כל רגע בלימוד, בתפילה וכו'.

רק אז נבין את הביטוי "בן אדם למה תדאג על הדמים ולא תדאג על הימים, כי הימים אינם חוזרים".

הבה נבחן את עצמנו מה מטריד אותנו יותר - הדמים או הימים שאינם מנוצלים כדבעי.

אפשר להציל רק את הזמן שנותר לנו. אנא! חיסכו מצוות בתוכנית החיסכון עם התשואה הגבוהה ביותר!

א) "ויאמר ה' אל משה, ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שבעת ימים, תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף" (במדבר יב יז). פירש רש"י "ואם אביה הראה לה פנים זועפות, הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה י"ד יום, אלא דין לבא מן הדין להיות כנדון, לפיכך אף בניפתי תסגר שבעת ימים".

ויש לתמוה, מדוע דברי ה' בענין הסגרת מרים נאמרו בדרך מפותלת, הלא בקל היה יכול לומר רק שתסגר שבעת ימים.

והנה, בברייתא דרבי ישמעאל נאמר שהמקור בתורה לדרשת קל וחומר הוא דברי ה' על הסגרת מרים. ועלינו להבין מדוע בחר הכתוב ללמד ענין קל וחומר דווקא מתוך גזיפתה של מרים.

ב) דרשן חז"ל שפירש משה מן האשה מכת קל וחומר שדרש לעצמו (שבת פו). וכתב בספר בן יהוידע "ונראה בס"ד לומר טעם אשר התפלל על מרים בשם אל' דכתיב (שם יג יג) אל' נא רפא נא לה', דידוע ד"ג מדות שהתורה נדרשת בהם דנקט רבי ישמעאל בברייתא הם כנגד י"ג מדות רחמים של אל רחום והגון, ומדה הראשונה שהיא קל וחומר היא כנגד שם אל, ומאחר דמרים לא נשאה קל וחומר דרבי משה רבנו עליו השלום גבי אשה, חטאה בזה למדת אל, ולכך בקש ממדה שם אל בעצמו לרחם עליה ולרפאות אותה".

ג) בדרך זו יש להבין עומק תשובתו של הקב"ה לתפילת משה, שבא הדיבור לגזור הסגר שבעת ימים על מרים דווקא בדרך קל וחומר. כי חטאה הצדקת בכך שלא דרשה ק"ו, והתפלל משה בשם אל' לתקן מדת ק"ו שפגעה בה, ומכח תפילתו

לפניו כל הנימוקים הרוחניים את חבירו לבצע מפעל זה או אחר, אלא אחרי הכירו את השכר שהקב"ה מעניק לחבירו, מוכשר הוא האדם לעמוד קצת על טיב השתדלותו של חבירו בעשיית מצוה זו או אחרת.

ומהכנה זו נוכל להכיר את ערך פנימיות מסירות נפשה של מרים, בעומדה על משמרתה מרוחק לדעת מה יעשה באחיה המוטל בחיבה, מה עמוקה ורצופת השגות וחוויות היתה שעה זו של ההמתנה שהמתנה למשה כשהושלך ליאור, כי כגדול היה אוצר ההרגשות שהכילה שעה זו, שעה ספוגת אור יח ותשוקות שמימיות לשם הצלת אחיה.

והוערכה שעה זו בתגמול של התעכבות למשך שבעת ימים, קהל של ששים רבוא נפש

מישראל מלבד הנשים והטף, וכל אחד ואחד לפי מעלת לבו ומדרגת נפשו מתרכז בהכרת שעה זו של רוממות נפשה של מרים, בעת מסירות נפשה לאחיה משה, ומוערכת שעה זו במשקל של שש מאות אלף נפש מישראל לגמול חסד עם הנביאה הצדקת הזו.

ומהשכר הזה נוכל להבין מה פטומה וכלילת יופי אלוהי היתה שעה זו של מרים, עד שליומנה הוצגו שבעה ימים של אורות דולקות של כל בית ישראל, מה עשירה הגיונות היתה שעה זו, שכדי להקבילה ולהשתוות אליה, הוערכה מערכת של השתפכות לב של ששים רבוא מישראל במשך שבעת ימים, מזה נוכל לעמוד על

ערכה ויכולתה של שעה אחת קטנה, שאפשר למלאותה בכל מיני עדינים של הרגשות שמימיות בלתי רגילות, משילומי מרים נוכל ללמוד על ערך איכותה של כל שעה ושעה.

והלימוד המעשי בשבילנו שנתאמץ ונשתדל, שכל השעות המתרגשות עלינו בעשיית מצוות ומעשים טובים, בעסקנו בתורה בעבודה ובגמ"ח, שהשעות תהיינה מלאות ברב טוב הצפון, שאפשר לנו להוריד ולהכניסו לתוך פנימיות מעשינו, וכמשקל מעשינו נזכה לגמול הטוב של עילוי ושיפור השגותינו והרגשותינו, הלך והתעלות למעלה בקודש מעלה אחרי מעלה. (תורת הנפש)

אכן יש בהנהגה זו סגולה רוחנית שכאשר יהודי משתתף בצער חבירו, הוא באמת נוטל ממנו חלק מן העול ובסופו של דבר באה הישועה על ידי כך.

בזה מבואר מה שנטלה מרים שכר על המתנה זו, כי מרים לא היתה יכולה להישאר רגועה בביתה על אף נבואתה, אחיה הקטן מוטל בסכנה, היא היתה חייבת לראות מה קורה אצלו, ועד כדי כך זכתה כשם שנתעכבה למשה ונשאה עמו בעול, כך נתעכבו בשבילה ישראל ונשאו עמה בעול.

23 קב אוצרות בחלולות התורה

ומה ניתן לה עבור מעשה זה "במידה שאדם מודד בה מודים לו, מרים המתינה למשה שעה אחת, לפיכך נתעכבו לה השכינה וכל ישראל שבעה ימים!!"

ללמדנו כמה חשוב ועצום אצל הקב"ה "נשיאה בעול עם הזולת" בשביל זמן מועט שחכתה למשה (כפי שאמרו הנוטפות סוטה יא. שחכתה שליש או רבע שעה), עומדים השכינה וכל עם ישראל וממתנים לה עד שתתרא, קל וחומר כאשר אדם נושא בעול עם חבירו, טורח ועושה טובה לזולת שהוא לא אחיו, אין קץ וערוך למתן שכרו!!

ולתפוס מחסה בפתחו של בית, להמתין לנחיתתו של הפגז הבא ושוב למהר ולמצוא מסתור בפתחו של בית אחר. בתוך אותה התקדמות שבין פגז לפגז, הבחין ר' חיים בפתחו של אחד הבתים, בילד שהיה חבוש בידיו וברגליו. ר' חיים נעצר והחל בוכה. בן משפחה, שלוה אותו זעק לעברו למהר ולתפוס מחסה, ואולם ר' חיים לא מסוגל היה למוש ממקומו וחמשיך להתבונן בילד הסובל, כשהוא בוכה על כאבו, בהיותו הוא עצמו נתון בסכנה.

הוא הסביר ואמר: סכלים חושבים שלשאת בעול פירושו רק לעזור לשנא וכאשר אדם נפצע וכבר חבשו אותו בידיו וברגליו, ומעתה מסוגל כבר לעשות הכל בכוחות עצמו, לעזור לו כבר אי אפשר. לא ולא! נכון שלעזור לו אי"א אבל מה עם נשיאה בעול!!

במה כבר אפשר לעזור לו עתה? להתחלק אתו בכאב!

כשאחד נושא חבילה כבידה כולם מבינים שצריך לחטות שכם. כך כאשר נושא חבילת יסורים - צריך להטות את הלב! חז"ל אומרים כאשר תלמיד חכם סובל צריך האדם שיחלה עליו, הרי שלא הזכירו חז"ל עזרה עבורו, לא אמרו לעשות עבורו משהו! כאשר אי"א להגיש עזרה פיזית - צריך שיחלה עליו - יקח ללבו, וירגיש ביסוריו!

Consoling The Wise - R. Pliska

[14] INTERVIEWER: One of the forty-eight tools for acquiring Torah is to master the ability to share the burden of others. What can I do to acquire this virtue?

RABBI SIMCHA ZISSEL ZIV: "In order to experience the suffering of others you need to make mental images. When someone experiences suffering and pain, make a picture in your mind as if that were happening to you. Whatever you would want other people to do for you in such situations, you should do for others. This is how to internalize the trait of sharing the burden of others."

בעמידתה זו היא באה לבטא את ענין "נושא בעול עם חבירו", אחיה הקטן נמצא בסכנת חיים, היא אינה יכולה להישאר בביתה, הן אמת שעמידתה שם לא תסייע לו במאומה אבל היא נושאת בעול עמו.

מסופר על מרן ה"חפץ חיים" ז"ע, שבעת המלחמה כאשר חיילים יהודים נשלחו לקו החזית, הוא לא היה ישן במיטה. וכי מה יועיל לחיילים הנמצאים בחזית העובדה שה"חפץ חיים" אינו ישן במיטתו? אולם זו היא מידת "נושא בעול", אי אפשר להישאר אדיש ושווה נפש, למראה חיילים יהודים העומדים בסכנת חיים.

[Comments: Right now take a moment to apply this exercise. Think of someone you know who is suffering in some way. Now feel his pain as if it were yours. What would you want others to do for you? Now do this for that person.]

29

מעלת "נושא בעול" היא היפך האנוכיות הטבעית, האדם מטבעו דוחה כל צער מעצמו, לכן אינו רוצה לראות בצרות הזולת, אינו רוצה להביט בפני הזולת בעת סבלו, כמש"כ החוכות הלבבות (ריש שער עבודת האלוקים) נותן צדקה לעני רק כדי לרחות כל צער מעל עצמו. אמנם משה רבינו יצא מארמון פרעה, וחייפש את הצרות של אחיו, וכדי להרגיש בתוככי נפשו את הצרות "נתן עיניו" ושיתף עצמו בצרותיהם. זוהי ההדרגה "יורא בפלותם" נתן עיניו בסבל שלהם ושיתף את עצמו עם סבלם.

נוסף לזה גם "נתן ולבו להיות מיצר עליהם", היינו הכניס את צרותיהם לתוככי לבו, כאילו צרותיהם הן צרותיו, כפי שמדויק זאת מן הכתוב "יורא בפלותם" ולא כתוב וירא את פלותם.

30

נושא בעול - נתינת ה"אני"

אמנם אלו הן מדרגות גבוהות במעלת "נושא בעול", ברם גם בדרגתנו חייבים ויכולים אנו לשאת בעול עם הזולת. תנאי ראשון כדי לזכות למעלה זו הוא להשתחרר מתחום ה"אני", על האדם לצאת מתוך ההתעסקות בעצמו ולהדול מן החיפוש התמידי אחר התועלת האישית, להימנע משיקולים של רווח וכדאיות. כדי להיות נושא בעול צריך להיות "סר מעסקיו", ואז יוכל לתת את עיניו ולהתבונן בעולמו של הזולת, בצרכיו, בכאבו, ובצעריו, לתת את לבו לחוש ולהשתתף ברגשותיו. דבר זה מתבטא אף בפרטים קטנים יומיומיים, להאזין לחברו, להתעניין בו ובבעיותיו, להאיר לו פנים, לעודד את הזקוק לעידוד וכדו'. הנשיאה בעול אינה חייבת להתבטא בעזרה גשמית וגם לא חשוב היקף העזרה, כי כשמתה לחברו ומראה לו את רצונו הטוב והאמיתי ואת נכונותו לעזור לו, יש בכך עזרה נפשית אשר במקרים רבים חשיבותה וערכה לא פחותים מעזרה גשמית. כדי לזכות במעלה זו אין צורך באמצעים חומריים, אלא רק לפתוח את הלב, כדי לתת את ה"אני" - נתן עיניו ולבו, להיות מיצר עליהם - שכל מחשבותיו ושרעפיו יהיו מתוך התענינות כנה בזולת.

31

פרישת בהעלתך נקט שמי תלה

לכאורה יש להתבונן, מדוע העניק הקב"ה למרים את שכר המתנתה - דווקא בשעה בה חטאה? כלום לא היה מתאים יותר להעניק לה שכר בשעה אחרת, ולא בשעה בה היא נענשת על חטא?

ונראה לומר, הדנה ידוע שכל מטרתו של העונש - הינה בכדי לעורר את האדם לתשובה, ומעתה, ברור שמיד כאשר נענשה מרים - היא שבה בתשובה שלמה על חטאה ונתכפר לה. לפיכך, דווקא בשעה זו נתן לה הקב"ה את שכרה על המתנתה לאחיה לפני שנים רבות, בכדי להורות וללמד, לה ולאחרים - כי כבר נתכפר חטאה, ועתה נוטלת היא שכר טוב על מעשיה שמשכבר...

22 תיד שיחות מאמר צה מוסר

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל-אמונה ואין עול" (דברים לב ז). הנה בכלל שבחי הקב"ה מנה הכתוב "ואין עול", ותמה בזה הגאון ר' יצחק בלזר זצ"ל (כוכבי אור מאמר ג), וכי מה שבח הוא למשפטי הקב"ה בזה שאין בהם עוול, וכי משפטי בני אדם אינם צריכים להיות במידה של "ואין עוול", וכי מותר להם לבני אדם לעשות עוול במשפט?

אחרון אחרון במסכת החסד הוא הענין הקשה ביותר. משום שלימות המסכת אנו מציגים אותו כאן, אך ייתכן כי בעבודה מעשית יש לאחר אותו עד שנהיה הרבה יותר רגילים בעבודת המידות. הוא ענין "נושא בעול עם חברו", אחת ממ"ח המעלות שבהן נקנית התורה (אבות ו' 1). מעלה זו היא השורש העמוק לכל המצוות שבין אדם לחברו, גם בהליכה בדרכיו" היא מידה שרשית. בוא וראה: במתן תורה כתיב: "ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר" - רש"י מהא דסוטה יז. ע"א: "כמעשה לבנת הספיר - היא היתה לפניו בשעת השיעבוד לזכור צרתו של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים. וכעצם השמים לטוהר - משגאלו היה אור וחדיה לפניו" (משפטים, שביעי). במחזה אלקים בשעת מתן תורה נתגלה להם מידה אחת ויחידה של הקב"ה: שהיא נושא בעול עם הכלל ישראל - בשעת השיעבוד היתה לבנה לפניו ית' לזכור צרתם תמיד, וכשגאלו גם כן לא סרה הלבנה מלפניו, להעריך כביכול את האור והשמחה לעומת צרת השיעבוד שממנו נגאלו. הרבה מידות היה הקב"ה יכול לגלות לעמו כאשר בא לגלות להם תורתו בגבוהות, אך הוא ית' גילה להם רק מידה זאת, שהוא ית' נושא בעול עם הכלל ישראל.

בודאי גילוי זה יש לו קשר פנימי עם מתן תורה עצמו. מה ראה הקב"ה לתת לנו את תורתו, החמדה גנוזה? אין זאת, כי אם "נושאו בעול" עם בראיו קבוצי מטה ורצותו לזכות את ישראל לפיכך הירבה להם תורה ומצוות - אהבה רבה אהבתנו. חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו? גם השם הראשון שגילה הקב"ה למרע"ה היה שם אהי, אשר פירושו "אחיה עמם בצרה זו אשר אחיה עמם בשיעבוד שאר מלכיות" (שמות, רביעי מברכות ט, ע"א). הרי הנשיאה בעול עם הכלל ישראל נעוצה בעליונה שבמידותיו ית', אשר השם שלה הוא שם "אהי". זוהי גם מידת הגאולה: "יורא אלקים את בני ישראל וידע אלקים - נתן עליהם לב ולא העלים עיניו" (שמות, שלישי). גם שליח

הגאולה יכול להיות רק נושא בעול: "...ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם כי - נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם" (שם). דברים נוראים מגלים לנו חז"ל עד היכן הקב"ה נושא בעול עמו: "ר' מאיר אומר בשעה שאדם מצטער - שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי, קלני מורועי! אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים" (סנהדרין פ"ו, מ"ה). צער על כל אדם הסיבל, אפילו רשע שנענש, ולא סתם צער, אלא ממש כאילו לעומת כל אבר שאדם מצטער בו גם אברי השכינה כואבים כביכול! ואם לגבי כל יחיד הוא כך, לגבי הכלל עאכ"כ: ר' יוסי התפלל פעם באיו חורבה, בא אליו אח"כ אליהו ז"ל ושאלו: "בני, מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרת לי: שמעתי בת קול שמנהמת כינה ואמרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות! ואמר לי חייך וחיי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום ג' פעמים אומרת כך, ולא זו בלבד, אלא בשעה שישיראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמה הגדול מבורך - הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך! מה לו לאב שהיגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם?" (ברכות ג, ע"א). מעתה, אם נשאל מהו החיוב להיות נושא בעול עם חברו, והלא בתורה לא מצינו מצוה מפורשת על מידה זו - נבין כי ההליכה בדרכיו ית' מחייבת אותנו לכך. אם זוהי מעקרי הנהגת הקב"ה את עולמו, הרי זאת צריכה להיות גם עיקר הנהגתנו. ורבים הם מאמרי חז"ל וגם פסוקים מפורשים המגלים לנו מידתו זו של הקב"ה ואי אפשר לפורטם. נזכיר רק פ' "ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך" (נצבים, רביעי). שהיה לו לכתוב והשיב את שבותך, ולמדו חז"ל מכאן שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו - "עמו אנכי בצרה"!

* עבודה קשה היא, להכנס לתוך מצבו של אדם הסובל עד שמרגישים ממש בצערנו. מה רחוקה מידה זו מהבעת "השתתפות בצער" המילולית הנהוגה בנימוסין! ולא פחות קשה הוא לשמוח עם שמחתו של חבר כאילו היא שמחתי שלי! זוהי מידתם של גדולי ישראל בכל הדורות.

שפתי חיים / נושא בעול ד' סוף

הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני הסבא מקלם זצ"ל מביא את דברי רש"י (שמות כב, כד) "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך", מהו "העני עמך" פרש"י "הוי מפתכל בעצמך כאילו אתה עני". ולכאורה האם כדי לתת הלואה לעני צריך להסתכל על עצמו כעני? הרי הוא יודע שהוא עני ולכן מעניק לו את ההלואה. אכן, אין די בידיעה שהוא עני, אם אתה רוצה להיטיב עמו בצורה מושלמת, עליך להזדהות עמו ולהרגיש בתוככי הפנימיות שלך הרגשותיו ותחושותיו. כדי לבוא לידי כך, יש להסתכל על עצמך כעני, ורק כך תוכל להזדהות עמו הזדהות אמיתית ומוחלטת, ועי"כ תדע איך להתייחס אליו ובאיוו צורה לתת לו את ההלואה.

רח טיב פרשת בהעלותך התורה

מרים נענשה על כך שדיברה על משה רבינו, וכל עם ישראל לא נסע עד שתם העונש, ולכן נתעכבו שבעת ימים, וזאת משום כבודו שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור, וקיבלה שכר מידה כנגד מידה, כמו שהיא המתינה למשה ליד היאור כך בני ישראל המתינו עבורה.

וראים כאן דבר פלא, כי למרות שקיבלה כאן עונש, מכל מקום בזה העונש עצמו קיבלה שכרה, וזה דבר נשגב שלא ימצא דוגמתו בעונשו של בשר ודם. כי בשר ודם כשמעניש - הרי הוא כועס, וכשנותן מתנה - הוא שמח, ואי אפשר לו לערב כעס ושמחה באותו זמן אצל אותו אדם. אך השי"ת יכול לתת עונש המשלב שכר בתוכו, וזאת משום שכידוע גם הדין אצל השי"ת הוא מלא רחמים וחסדים.

ועלינו ללמוד מזה, שאם אדם כועס על זולתו ח"ו, והוא מבקש לנקום בו ולהרע לו על כך, זכור יזכור כמה טובות וחסדים עשה עמו בעבר, שיש להיטיב לו על כך. ודבר זה נלמד מדרכי ה', שגם בעת שאנו מבקשים להרע לזולתנו, נזכור בדברים הטובים שגמל לנו.

והנה, לכשנתבונן נראה, כי שונים הם משפטי ד' ממשפטי בני אדם, לא רק ברוב דקדוקם, אלא שבמשפטי ד' מצינו הנהגות מיוחדות שאינן קיימות במשפטי בשר ודם.

נאמר: "אשר משפטו פעלו" (צפניה ב ג), ופירשו חז"ל (יבמות עה ב) "באשר משפטו שם פעלו", ופירש"י: "במקום שדנים את האדם שם מזכירים פועל צדקותיו". ושם בגמ' איתא: "אל שאול ואל בית הדמים" (שמואל ב כא א) - אל שאול, שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים, אשר המית הגבעונים. ומקשה הגמ', "קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה" וקא תבע "על אשר המית את הגבעונים", ומשני "אין, דאמר ר"ל וכו' באשר משפטו שם פעלו".

ונראה שאין הכוונה בהנהגה זו של "באשר משפטו שם פעלו", להורות כי אין הקב"ה שוכח את פועל צדקותיו של האדם גם בשעה שהוא נידון, אלא נראה בזה כי מידה היא לפניו בעת משפטו של האדם על רוע מעלליו, לנהוג עמו בהנהגה מיוחדת של קירוב ולהזכיר את רוב צדקותיו וזכויותיו, ובאשר משפטו "שם פעלו, כי זוקא בעת המשפט יזכרו מעשיו הטובים של האדם.

ומעשה הגרי"ס זצ"ל יזכיר, שהיה הגרי"ס צריך לומר תוכחה לאדם אחד, ובלכתו אליו לקח עמו סכום כסף שהיה צריך לתת לאדם זה. וכששאלוהו, וכי למה לו לטרוח ולתת לו את הכסף בעצמו ולא ע"י שליח, השיב, שהוא מחוייב לעשות כן מדינת דגמ', כי אמרו חז"ל שמידת הקב"ה היא "באשר משפטו שם פעלו" ומצוה להדבק במידותיו ית"ש (אור ישראל, נתיבות אור). וזה כמבואר, שהיסוד של "באשר משפטו שם פעלו" הוא, כי בעת משפט האדם צריך לקרבו קירבה יתירה, ולכך בזמן שדנים את האדם על מעשיו, חייבים לקרבו ולהזכיר את גודל זכויותיו, ועד"ז נהג הגרי"ס, שבשעה שזן עם האדם על מעשיו והזכירו עליהם, אז נהג בו מידת קירבה מיוחדת, ושינה ממנהגו הרגיל.

ונראה שמה שהסמך הכתוב (תהלים לו ז) יחד "צדקתך כהררי אל - משפטיך תהום רבה", ללמדנו בא, כי באותו דין ומשפט עצמו מתקיימים שניהם כאחד, ובמקום שיידונו משפטי ד' - תהום רבה, שם ממש תתנשא צדקת ד' - כהררי אל". וכך היה במעשה מרים, שנענשה בעונש כה מר שלקחה בצרעת ומצורע חשוב כמת והיה זה לעיני כל ישראל, והעיד בה הכתוב (במדבר יב יז): "ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", ובאותה שעה עצמה שנענשה בעונש כה מר, "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים" (שם טו), נאמר: והעם לא נסע עד האסף מרים" (שם), באותו עונש גופו, שנתקיים בה מידת "משפטיך תהום רבה", נתקיימה בה מידת "צדקתך כהררי אל", שכלל ישראל, משה ואהרן, וארון ברית ד' המתינו לה שבעת ימים עד שתתרפא מצרעתה, וזאת כשכר על שהמתינה למשה כשליש או רבע שעה כשהיה בתיבה על שפת היאור (עיין סוטה ט ב ותוס' שם יא א), וכרוכים היו יחדיו במעשה מרים "צדקתך כהררי אל" עם "משפטיך תהום רבה", וזה על דרך מה שנתבאר, כי בעת המשפט מידה היא לפניו להזכיר את צדקות האדם, ולכן במקום שקיימת מידת משפט הרי יחד עמה תהא גם מידת "צדקתך כהררי אל".

ולכשנתבונן בדבר נראה שלא זו בלבד שבשעת משפט מוזכרים מעשי האדם וזכויותיו, אלא שמשפטי ד' עצמם הם סיבה גדולה לעלייתם של העומדים בדין ולהיותם קרובים אל ד', כי אין הקב"ה מעניש את הבריות אלא מתוך אהבה והתקרבות, ולכן בשעה שהקב"ה בא בדין עם בריותיו ומשליט את מידת הדין בעולמו, באותה שעה קיימת לפניו אהבה גדולה וחיבה יתירה לבאים לפניו במשפט. ויסוד הדברים למדנו ממה שאמרו חז"ל (יומא נד ב): "בשעה שנכנסו גוים להיכל ראו כרובים מעורין זה בזה", והקשה שם במהרש"א בשם הריטב"א, ממה

Middos (Tomei) Feldbrand

Angels in a special celestial chamber collect the kind deeds man performs in this world. When the Jews are threatened by judgment, these angels immediately display those acts of kindness before the Heavenly court, and Hashem displays compassion.

When the angel Gavriel was sent among the Keruvim to collect coals for the destruction of Yerushalayim, the form of a man's hand appeared. This symbolized the kindness that Jews did for one another. Hashem then reduced the severity of the judgment, so a remnant of the Jewish nation was spared—although the holy Temple was destroyed.

A person should emulate this attribute in his own conduct. When a person causes you pain or anger, you should remember a redeeming virtue he has, or some kindness he has performed.

In his eulogy for Rabbi Tzvi Genut, Rav Yechezkel Levenstein related

the following story:

Someone once did Rav Genut an injustice. Every day for a month, he wrote down two good things about that person. At the end of thirty days he read the list of sixty positive attributes. He then said to himself, "What sort of a fool I am! How can I bear a grudge against someone with so many good traits?"

מנחת מיכאל * פרשת בהעלותך

ופירש האור החיים שתפילתו של משה רבינו נתקבלה במקום והתרפאה מצרעתה, אלא שנגזר עליה נידוי שבעת ימים מחוץ למחנה. ועם ישראל מחכים לה עד האסף מרים. ופרש"י ומדוע זכתה מרים שכל ישראל המתינו לה שבעת ימים, משום שהמתינה לראות גורלו של משה רבינו לאחר שזרק ליאור.

ולכאורה יש להבין מה המקום לנתינת שכר כה גדול על מעשיה, הרי כתב השפתי חכמים שהזמן שהמתנה מרים למשה היה שליש שעה, כלומר עשרים דקות, ותמוה וכי על זמן כה מועט ועל שמירה טבעית של אחות גדולה לאח, מגיע שכר כה עצום?!

ונראה, דמרים הנביאה לא קבלה שכר רק עבור ההמתנה לראות מה ייעשה בגורלו של משה רבינו, אלא קבלת השכר הוא גם על ציפייתו ובטחונו בהקב"ה שבעזרת ה' תתגשם נבואתה, כמבואר במדרש (ילקוט שפעוני שמות רמז קסו) מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואמרה עתידה אמי שתלד בן שהוא מושיע את ישראל. בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתך. כשהטילוהו לים עמד אביה וטפח לה על ראשה אמר לה היכן נבואתך היינו דכתיב ותתצב אחותו לידע מה יהא בסוף נבואתה.

ודאי הוא כי על המתנה כזו עם אמונה ובטחון שכזה, מגיע לה שכר עצום שכל ישראל ימתינו עד האסף מרים שבעת ימים, דכל מה שהגיעו ישראל עד היום נעשה בזכותה של מרים.

42 רוח ה' ה' - ר' (8)

חושבני שההסבר לזה הוא כך.

יהודי הוא מלאך

בפרשת שלה מסופר שהמרגלים בהוציאם דיבת הארץ רעה אמרו (ג. ל) ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם.

איתא על כך בילקוט (שלה תשמ):

אמר הקב"ה אמרתם 'ונהי בעינינו כחגבים' ויתרתי עליהם, אלא 'וכן היינו בעיניהם', מי יאמר לכם שלא הייתם בעיניהם כמלאכים, וכי ידעתם מה עשיתי לכם בעיניהם.

לכאורה הילקוט אינו מובן.

בדרך כלל, אדם מסתכל על עצמו יותר טוב ממשסתכלים עליו אחרים. אם הוא רואה את עצמו כאדם נפלא, יתכן שגם אחרים רואים אותו כך, או קצת פחות מכך. אך אם הוא בעצמו רואה את עצמו כחגב, ברור שכך הוא נראה גם בעיני אחרים, או אפילו גרוע מזה.

כך באמת מבואר ברש"י על 'וכן היינו בעיניהם' - שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים (סוטה לה, א). הם אפילו לא נראו בעיניהם כחגבים, אלא פחות מכך, כנמלים.

אם כן לא מובן, מהי התביעה נגדם על שאמרו וכן היינו בעיניהם, 'מי יאמר לכם שלא הייתם בעיניהם כמלאכים, וכי ידעתם מה עשיתי לכם בעיניהם?'

אך ההסבר הוא כפי שמבאר הסבא מסלובודקא זצ"ל (אור הצפון ח"ב מאמר ידית הרוממות):

בעצם צריך להבין את אומרו 'וכי ידעתם מה עשיתי לכם בעיניהם'. מה יש לו להקב"ה לעשות להם בעיניהם? וכי יבא להם עינים שקריות לראות מה שאינו? לראות אותם כמלאכים?

רק התירוץ הוא שזה אכן אינו שקר, אלא מציאות אמיתית.

אילו היה לאדם עינים לראות, אפילו גוי, היה רואה שיהודי הינו לא פחות ממלאך. ליהודי יש כוחות מופלאים, והוא כמו מלאך, אלא שזה מוסתר. החומריות והגשמיות מסתירים זאת, לכן לא רואים אותו כך.

על זה בא איפוא הקב"ה בטענה למרגלים, מי יאמר לכם שלא הייתם בעיניהם כמלאכים. אולי פקחתי את עיני הגוים להסתכל עליכם כעל מלאכים, כפי מה שהנכם באמת?

מעתה, יש לנו ללמוד מוסר השכל.

אם הקב"ה תבע מהמרגלים לחשוב שהגוים רואים אותם כמלאכים, כי זו האמת, שיהודי הוא מלאך, על אחת כמה וכמה שיהודי צריך לראות את עצמו כמלאך.

עליו להאמין בעצמו, בשליחות שלו, ובכוחות שלו.

עליו לראות את עצמו כמלאך, להאמין שיש לו כוחות נשגבים, ולדעת שעליו לנצל את אותן כוחות. כך יוכל להצליח בשליחותו, ולהתעלות מעלה מעלה.

קני סאת הארץ ר' יצחק שיהיה פז. גילוי האוצרות השמניים כאדם

ויש לרמוז זאת גם בנוסח הפלת רבש"ע שאומרים אחרי ספיה"ע 'ועיני יושפע שפע רב בכל העולמות', כי ידוע שהארם נקרא 'עולם קטן' (כדאיתא במדש תנחומא פ' פקודי), והיינו כי 'עולם' יש לה שתי הגדרות, א' מקום מוגבל שאינו יוצא מגדרו וגבולו, וכמו שאחז"ל 'עי' זוה"ק פתח דף רנ"א) שהקב"ה אמר לעולמו די, שלא יתפשט יותר אלא ישאר בגבול זה, ב' מלשון נעלם ונסתר, כי בעולם הזה נעלם ונסתר כח ה' וקדושתו ורואים רק המבע, אבל באמת שתי הגדרות האלו אחד הם, כי עצם הדבר שיש מושג של הנבאל, זהו גופא 'החסתר הגדול ביותר שאפשר להיות, כי מי שזוכה לאמונה שלימה ומחורה יורע שאין מבע בעולם, והקב"ה יכול בכל עת לשרד כל מערכות המבע ולהרחיב כל הנבולות שבעולם, וכל שכן בה'עולם קטן' של איש ישראל, אשר כל אחד מישראל הוא למעלה מביטח הרקיע ולמעלה מכל הכוכבים והמזלות, אלא שלפי ראות עיניו, מוגבל הוא ביכולתו ובתבונתו נפשו ובחיותו, אבל האמת הוא שיש לו כוחות הרבה יותר מן המשוער, ולכן עיקר תפקידו של אדם הוא לא להתפתות אחרי הנבול אשר שם לעצמו, אלא לצאת חוץ מהגבול הזה ועי"ו יראה גורל הבח שניתן לו משמים, והוא שאומרים 'ועי' יושפע רב העולמות' דהיינו שישפע כוחות אדירים בכל הנבולות שהגבולו לעצמו, בתורה, בתפילה, במחירה, במדות, בחתומה, בהבנה, בהתעוררות, ברביקות בהש"ת, ובכל שאר הפרטים, כולם יתמלאו בשפע רב מעבר לכל גבול.

טעות זה נבע, ככל הנראה, מצד גודל האמונה שהיה לה בנבואתה. היא כל כך האמינה בנבואה של עצמה, עד שלא שמה לב שבכל זאת יש הבדל בין נבואה זו לנבואתו של משה.

זהו אם כן לימוד זכות עבורה, שדבריה נגד משה נבעו מכח אמונתה השלימה בנבואתה.

לכן, דוקא כעת, שילם לה הקב"ה על מה שניצבה וחיתכה לדעת מה יהיה בסוף נבואתה, כי הטעות שלה עתה נבע מאותה מעלה, מכח אותה אמונה בצדקת הנבואה שלה.

עכשיו זה הביא אותה לידי טעות, אך אז הביאה אותה אמונתה החזקה לעשות מעשה טוב, להתייצב בדאגה ליד גואלם של ישראל, ולהמתין בדריכות להתממשות נבואתה.

זכות זה נתעורר לה כעת, והיה זה איפוא הזמן הנכון לשלם לה על כך.

זה הוא איפוא לימוד נשגב, איך שאדם צריך להאמין בכוחות שלו. עליו לדעת את מעלתו, להאמין בשליחות שלו, בתפקיד שהקב"ה הפקיד בידו וסמך בו עליו.